

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΕΜΑ 1

Domi autem creant decem praetores, qui exercitui praeessent, in eis Miltiadem. Inter quos magna fuit contentio, utrum moenibus se defenderent an obviam irent hostibus acieque decernerent. Unus Miltiades maxime nitebatur, ut primo quoque tempore castra fierent: id si factum esset, et civibus animum accessurum, [] et hostes eadem re fore tardiores.

Corneli Nepotis, *Miltiades*, 4, 4-5

Λεξιλόγιο

praetor, -oris (αρσ.)	πραΐτωρ, στρατηγός
contentio, -onis (θ.)	φιλονικία
defendo, -ndi, -nsum, -ere, 3	υπερασπίζω
decerno, -crevi, -cretum, -ere, 3	αποφασίζω, ψηφίζω, αγωνίζομαι
nitor, nisis και nixus sum, niti (απόθ.), 3	υποστηρίζω, έχω θάρρος
primo quoque tempore	το ταχύτερο δυνατό
tardus, -a, -um	βραδύς

Σχόλια

qui... praeessent	δευτ. αναφορ. τελική
utrum... defenderent an obviam irent... decernerent	διμελής πλάγια ερωτημ. πρόταση, από το <i>magna fuit contentio</i>
hostibus	δοτική αντικ. στο <i>obviam</i>
ut... castra fierent	δευτ. βουλητική, αντικ. στο <i>nitebatur</i>
accessurum (esse), fore.	ειδικά απαρέμφατα του πλαγίου λόγου από το ενν. <i>dicebat</i>

Μετάφραση

Στην πατρίδα, λοιπόν, εκλέγουν δέκα στρατηγούς, μεταξύ αυτών τον Μιλτιάδη, για να διοικούν το στρατό. Ανάμεσά τους υπήρξε μεγάλη φιλονικία, να υπερασπίσουν τους εαυτούς τους στα τείχη ή να βαδίσουν εναντίον των εχθρών και να πολεμήσουν με παραταγμένο στρατό. Μόνο ο Μιλτιάδης επέμενε πάρα πολύ να στρατοπεδεύσουν ευθύς αμέσως: αν γινόταν αυτό, ισχυριζόταν ότι και οι πολίτες θα έπαιρναν θάρρος και οι εχθροί για τον ίδιο λόγο θα γίνονταν πιο διστακτικοί.

ΘΕΜΑ 2

Omnes autem et dicuntur et habentur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quae libertate usa est. Sed in Miltiade erat cum summa humanitas tum mira communitas, ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus pateret; magna auctoritas apud omnis civitatis, nobile nomen, laus rei militaris maxima.

Corneli Nepotis, *Miltiades*, 8, 4

Λεξιλόγιο

perpetuus, -a, -um	διαρκής
humanitas, -atis (θηλ.)	φιλοφροσύνη, ευγένεια, μόρφωση
mirus, -a, -um	θαυμαστός, παράδοξος
cum... tum	και... και, αφενός... αφετέρου
communitas, -atis	επικοινωνία, ευπροσηγορία
pateo, -ui, -ere, 2	είμαι ανοικτός, προσιτός

Σχόλια

cui non... pateret	δευτ. αναφ. συμπερασματική, από το <i>tam</i>
magna auctoritas... laus maxima	ενν. το ρήμα <i>erat</i>
potestate (perpetua)	αφαιρ. της ιδιότητας (+ επιθ. προσδιορ.)
ut nemo tam... esset	δευτερ. επιρρ. συμπερασματική

Μετάφραση

Όλοι όμως όσοι έχουν συνεχή εξουσία σ' αυτή την πολιτεία, η οποία υπήρξε ελεύθερη, και ονομάζονται και θεωρούνται τύραννοι. Αλλά ο Μιλτιάδης είχε και πολύ μεγάλη καλοσύνη και θαυμαστή καταδεκτικότητα, ώστε και ο τελευταίος πολίτης να βρίσκει την πόρτα του ανοιχτή. Είχε μεγάλη επιρροή σ' όλες τις πολιτείες, ένδοξο όνομα, πολύ μεγάλα εγκώμια για τα στρατιωτικά του κατορθώματα.

ΘΕΜΑ 3

Cotidie sic cena ei coquebatur, ut, quos invocatos vidisset in foro, omnis devocaret, quod facere nullo die praetermittebat. Nulli fides eius, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit, complures pauperes mortuos, qui unde efferrentur non reliquissent, suo sumptu extulit. Sic se gerendo minime est mirandum, si et vita eius fuit segura et mors acerba.

Corneli Nepotis, *Cimon*, 4, 3-4

Λεξιλόγιο

cotidie (επίρρ.)	καθημερινά
cena, -ae	δείπνο
coquo, coxi, coctum, ere, 3	μαγειρεύω
invocatus, -a, -um	απρόσκλητος
devoco, 1	προσκαλώ
praetermitto, misi, misum, ere, 3	παραλείπω, παραμελώ
res familiaris	περιουσία
locupleto, 1	πλουτίζω
effero, extuli, elatum, efferre	εκφέρω, εξάγω, κηδεύω, θάπτω
unde (επίρρ.)	από πού
sumptus, -us (αρσ.)	δαπάνη
securus, -a, -um	ασφαλής, αμέριμνος

Σχόλια

ut... omnis devocaret	δευτ. επιρρ. συμπερασματική πρόταση
quos... vidisset	δευτ. αναφ. προσδιορ. στο <i>omnes</i> , με υποτ. καθ' έλξη
quod praetermittebat	αναφορ. προσθετική
qui non reliquissent	δευτ. αναφ. προσδ. στο <i>complures</i> (με υποτ. καθ' έλξη)
se gerendo	απρόθ. αφαιρ. γερονδίου, που δηλώνει τρόπο
est mirandum	απρόσωπη σύνταξη γερονδιακού

Μετάφραση

Καθημερινά έτσι μαγείρευαν γι' αυτόν το δείπνο, ώστε προσκαλούσε όλους, όσους είχε δει απρόσκλητους στην αγορά, πράγμα το οποίο δεν παρέλειπε να κάνει καμιά μέρα. Σε κανένα δεν έλειψε η αφοσίωσή του, σε κανένα η βοήθειά του, σε κανένα η περιουσία του. Πολλούς πλούτισε, πολλούς που πέθαναν φτωχοί, οι οποίοι δεν είχαν αφήσει χρήματα, που μ' αυτά να κηδευτούν, τους έθαψε με δικά του έξοδα. Μια και συμπεριφερόταν μ' αυτόν τον τρόπο, καθόλου δεν πρέπει να απορεί κανείς που και η ζωή του ήταν αμέριμνη και ο θάνατός του πικρός.

ΘΕΜΑ 4

Lysander Lacedaemonius magnam reliquit sui famam, magis felicitate quam virtute partam: Atheniensis enim in Peloponnesios sexto et vicesimo anno bellum gerentes confecisse apparet. Id qua ratione consecutus sit latet: non enim virtute sui exercitus, sed immodestia factum est adversariorum, qui, quod dicto audientes imperatoribus suis non erant, dispalati in agris relictis navibus in hostium venerunt potestatem.

Corneli Nepotis, *Lysander*, 1, 1-2

Λεξιλόγιο

sui: γεν. εν. της προσ. αντ. γ' προσ.	του εαυτού του
fama, -ae	φήμη
apparet < appareo (απρόσ.)	είναι φανερό
conficio, -feci, -fectum, -ere, 3	καταβάλλω
latet < lateo, 2 (απρόσ.)	είναι άγνωστο
immodestia, -ae	απειθαρχία, ακολασία
alicui dicto audiens sum	πειθομαι, υπακούω σε κάποιον
dispalatus, -a, -um < dispalor, (αποθ.), 1	διασκορπισμένος

Σχόλια

qua ratione consecutus sit	πλάγια ερωτ., υποκ. στο απρόσ. <i>latet</i>
quod... non erant	δευτ. αιτιολ. πρόταση, αντικειμ. αιτιολ.
relictis navibus	αφαιρετ. απόλ. χρονική μετχ. (νόθος)

Μετάφραση

Ο Λύσανδρος ο Λακεδαιμόνιος άφησε μεγάλη φήμη για τον εαυτό του, η οποία αποκτήθηκε μάλλον από τύχη παρά από ανδρεία. Γιατί είναι φανερό ότι νίκησε τους Αθηναίους, που για εικοσιέξι χρόνια πολεμούσαν εναντίον των Πελοποννησίων. Παραμένει άγνωστο όμως με ποιο τρόπο το πέτυχε: γιατί το κατόρθωσε όχι λόγω της ανδρείας του στρατού του, αλλά λόγω της απειθαρχίας των αντιπάλων, οι οποίοι, επειδή δεν υπάκουσαν στους στρατηγούς τους, διασκορπισμένοι στους αγρούς, εγκατέλειψαν τα πλοία και υποτάχτηκαν στην εξουσία των εχθρών.

ΘΕΜΑ 5

Bello Peloponnesio huius consilio atque auctoritate Athenienses bellum Syracusanis indixerunt: ad quod gerendum ipse dux delectus est, duo praeterea collegae dati, Nicia et Lamachus. Id cum appararetur, prius quam classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermae, qui in oppido erant Athenis, deicerentur praeter unum, qui ante ianuam erat Andocidi (itaque ille postea Mercurius Andocidi vocitatus est).

Corneli Nepotis, *Alcibiades*, 3, 1-2

Λεξιλόγιο

indico, -xi, -ctum, ere, 3 (bellum)	κηρύττω πόλεμο
collega, -ae (αρσ.)	συστράτηγος
classis, -is (θ.)	στόλος
oppidum, -i	πόλη
deicio, -ieci, -iectum, -ere, 3	καταβάλλω, καταρρίπτω, απομακρύνω
vocito (θαμιστ.), 1	ονομάζω

Σχόλια

ad quod (= bellum) gerendum	υποχρεωτική γερονδιακή έλξη
id cum appararetur	δευτ. χρονική, cum ιστορικός, σύγχρονο, id = bellum (υποκείμενο)
prius quam... exiret	δευτ. χρονική, υστερόχρονο
ut... deicerentur	δευτ. ουσιαστική συμπερασματική, υποκείμενο στο accidit

Μετάφραση

Κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο με τη συμβουλή και το κύρος του Αλκιβιάδη, οι Αθηναίοι κήρυξαν πόλεμο στους Συρακουσίους: ο ίδιος εκλέχτηκε στρατηγός για τη διεξαγωγή του πολέμου, και του δόθηκαν επιπλέον δύο συστράτηγοι, ο Νικίας και ο Λάμαχος. Κι ενώ προετοίμαζαν την εκστρατεία, πριν αποπλεύσει ο στόλος, συνέβη ώστε σε μια νύχτα όλες οι ερμαϊκές στήλες να γκρεμιστούν, εκτός από μία, η οποία βρισκόταν μπροστά στην πόρτα του Ανδοκίδη (γι' αυτό το λόγο αργότερα εκείνη ονομάστηκε "Ερμής του Ανδοκίδη").

ΘΕΜΑ 6

Id responsum quo valeret cum intellegeret nemo, Themistocles persuasit consilium esse Apollinis, ut in naves se suaque conferrent: eum enim a deo significari murum ligneum. Tali consilio probato addunt ad superiores totidem naves triremes suaque omnia, quae moveri poterant, partim Salamina, partim Troezena deportant: arcem sacerdotibus paucisque maioribus natu sacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt.

C. Corneli Nepotis, *Themistocles*, 2, 7-8

Λεξιλόγιο

responsum, -i	απάντηση
valeo, -ui, -ere, 2	είμαι υγιής, ισχύω, δηλώνω
significo, 1	φανερώνω (με σημάδια)
probo, 1	δοκιμάζω, επιδοκιμάζω
addo, addidi, additum, -ere, 3	προσθέτω
superior, -oris (συγκρ. του superus)	ανώτερος, προηγούμενος
totidem (άκλ. δεικτ. αντ. μόνο στο πληθ.)	άλλοι τόσοι
triremis (navis)	τριήρης
partim... partim	άλλοι μεν... άλλοι δε
arx, arcis (θ).	ακρόπολη
sacerdos, -tis (αρσ. και θηλ.)	ιερέας, η ιέρεια
procuro, 1	φροντίζω

Σχόλια

quo valeret id (επιθ. προσδ.) responsum	πλάγια ερωτημ. αντικ. στο <i>intellegerent</i>
cum intellegeret nemo	δευτ. αιτιολογική, <i>cum</i> αιτιολογικός
ut... conferrent	δευτ. βουλευτική πρόταση, από το <i>consilium esse</i>
significari	ειδ. απαρ. του πλαγίου λόγου, από το ενν. <i>dicebat</i>
Salamina, Troezena	απρόθετες αιτιατικές που δηλώνουν κίνηση σε τόπο
procuranda (sacra)	γερονδιακό, κατηγ. προσδ. του σκοπού

Μετάφραση

Επειδή όμως κανένας δεν καταλάβαινε τι σήμαινε αυτή η απάντηση, ο Θεμιστοκλής τους έπεισε ότι συμβουλή του Απόλλωνα ήταν να επιβιβασθούν οι ίδιοι με τα υπάρχοντά τους στα πλοία. Γιατί έλεγε ότι αυτό παρουσίαζε ο θεός ως ξύλινο τείχος. Αφού τέτοια γνώμη έγινε αποδεκτή, προσθέτουν στα προηγούμενα καράβια άλλες τόσες τριήρεις και όλα τα δικά τους, όσα μπορούσαν να μετακινηθούν, και τα μεταφέρουν άλλα στη Σαλαμίνα και άλλα στην Τροιζήνα· παραδίνουν την ακρόπολη στους ιερείς και σε λίγους ηλικιωμένους για να φροντίζουν τα ιερά και εγκαταλείπουν την υπόλοιπη πόλη.

ΘΕΜΑ 7

Ibi L. Cotta pugnans interficitur cum maxima parte militum. Reliqui se in castra recipiunt unde erant egressi. Ex quibus L. Petrosidius aquilifer, cum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra vallum proiecit; ipse pro castris fortissime pugnans occiditur. Illi aegre ad noctem oppugnationem sustinent; noctu ad unum omnes desperata salute se ipsi interficiunt.

C. Iuli Caesaris, *De bello Gallico*, V, 37, 4-6

Λεξιλόγιο

se recipio	υποχωρώ
aquilifer, -eri	σημαιοφόρος (αυτός που φέρει τον αετό)
aquila, -ae	αετός, σημαία των λεγεώνων
aegre (επίρρ.)	δύσκολα
vallum, -i	χαράκωμα, οχύρωμα
oppugnatio, -onis (θηλ.)	επίθεση, πολιορκία
sustineo, -ui, -tentum, -ere, 2	υπομένω
ad unum	μέχρις ενός, ως τον τελευταίο

Σχόλια

unde erant egressi	δευτ. αναφορική προσδ. στο <i>in castra</i>
cum... premeretur	δευτ. αιτιολογική, <i>cum</i> αιτιολογικός
desperata salute	αφαιρετική απόλυτος αιτιολογική μτχ.

Μετάφραση

Εκεί ο Λεύκιος Κόττας πολεμώντας με το μεγαλύτερο τμήμα των στρατιωτών σκοτώνεται. Οι υπόλοιποι υποχωρούν στο στρατόπεδο από όπου είχαν βγει. Από αυτούς ο Λεύκιος Πετροσίδιος, ο σημαιοφόρος, επειδή πιεζόταν από μεγάλο πλήθος εχθρών, έριξε μακριά τη σημαία μέσα στο χαράκωμα, ενώ ο ίδιος πολεμώντας πολύ γενναία σκοτώνεται μπροστά στο στρατόπεδο. Εκείνοι με δυσκολία υπομένουν την επίθεση μέχρι το σούρουπο· κατά τη νύχτα απελπισμένοι αυτοκτονούν όλοι μέχρις ενός.

ΘΕΜΑ 8

Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant, idque ab Druidibus proditum dicunt. Ob eam causam spatia omnis temporis non numero dierum sed noctium finiunt; dies natales et mensum et annorum initia sic observant ut noctem dies subsequatur. In reliquis vitae institutis hoc fere ab reliquis differunt quod [] filium puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt.

C. Iuli Caesaris, *De Bello Gallico*, VI, 18, 1-3

Λεξιλόγιο

Dis, Ditis	Πλούτωνας
prognatus, -a, -m < pro(g)nascor	απόγονος
spatium, -ii	διάστημα χώρου ή χρόνου
finio, -ivi, -itum, -ire, 4	ορίζω, τελειώνω
natalis, -e	γενέθλιος
initium, -i	αρχή
obseruo, 1	παρατηρώ
subsequor, -secutus sum, -sequi (αποθ.) 3	ακολουθώ στη συνέχεια
institutum, -i	το καθιερωμένο, το πατροπαράδοτο (στον πληθ.) οι συνήθειες
fere (επίρρ.)	σχεδόν
puerilis, -e	παιδικός
adsisto, -stiti, -ere, 3	παρίσταμαι, παρευρίσκομαι

Σχόλια

prognatos (esse)	ειδικό απαρ. από το <i>praedicant</i>
proditum (esse)	ειδικό απαρ. από το <i>dicunt</i>
natalis (αντί natales)	επιθετικός προσδ. στο <i>dies</i>
mensum et annorum	γενικές υποκειμενικές από το <i>initia</i>
ut noctem dies subsequatur	δευτ. επιρρ. συμπερ. (<i>sic</i> , στην κύρια)

puerili acetate	<i>αφαιρετική της ιδιότητας</i>
------------------------	---------------------------------

Μετάφραση

Όλοι οι Γαλάτες ισχυρίζονται ότι κατάγονται από τον πατέρα Πλούτωνα και λένε ότι αυτό παραδόθηκε από τους Δρυίδες. Γι' αυτό το λόγο τα διαστήματα όλου του χρόνου δεν τα καθορίζουν με τον αριθμό των ημερών, αλλά των νυκτών· τις μέρες των γενεθλίων και την αρχή των μηνών και των ετών τα παρατηρούν έτσι, ώστε η μέρα να ακολουθεί τη νύχτα. Στις υπόλοιπες συνήθειες της ζωής τους σ' αυτό γενικά διαφέρουν από τους άλλους, ότι θεωρούν προσβλητικό ο γιος τους που βρίσκεται στην παιδική ηλικία να παρευρίσκεται δημόσια μπροστά στον πατέρα του.

ΘΕΜΑ 9

Fuit, fuit ista quondam in hac re publica virtus ut viri fortes acrioribus supplicii civem perniciosum quam acerbissimum hostem coercerent. Habemus senatus consultum in te, Catilina, vehemens et grave; non deest rei publicae consilium neque auctoritas huius ordinis: nos, nos, dico aperte, consules desumus.

M. Tulli Ciceronis, *In Catilinam*, I, 3

Λεξιλόγιο

iste, ista, istud	αυτός, τέτοιος
quondam (επίρρ.)	κάποτε, άλλοτε, παλαιά
coerceo, -ui, -itum, -ere, 2	εγκλείω, περιορίζω, τιμωρώ
perniciosus, -a, -um	ολέθριος, βλαβερός, επιζήμιος
consultum, -i	βούλευμα, ψήφισμα, απόφαση
vehemens, -ntis	σφοδρός, ορμητικός, δραστικός
gravis, -is, -e	βαρύς, χαλεπός, δεινός, αυστηρός
consilium, -i	βουλή, συμβούλιο, συμβουλή, γνώμη, απόφαση, φρόνηση, σύνεση
desum, -fui, -esse	απουσιάζω, λείπω

Σχόλια

ut viri... coercerent	συμπερασματική πρόταση, (προηγείται η αντωνυμία <i>ista</i> = <i>τέτοια</i>)
suppliciis	αφαιρετική της ποινής
civem perniciosum - acerbissimum hostem	α' και β' όρος σύγκρισης αντίστοιχα
rei publicae	δοτική, εξαρτώμενη από το ρήμα <i>deest</i>
huius ordinis	εννοεί την τάξη των συγκλητικών, το σώμα της συγκλήτου

Μετάφραση

Υπήρξε, υπήρξε κάποτε σ' αυτή την πολιτεία τέτοια αρετή, ώστε άνδρες τολμηροί τιμωρούσαν τον επιζήμιο πολίτη με τιμωρίες πιο σκληρές απ' ό,τι τον πιο μισητό εχθρό. Έχουμε εναντίον σου, Κατιλίνα, απόφαση της συγκλήτου δραστική και αυστηρή· δεν λείπει

από την πολιτεία η φρόνηση ούτε το κύρος αυτού του σώματος. Εμείς, εμείς, το λέω ανοιχτά, οι ύπατοι λείπουμε.

ΘΕΜΑ 10

Mihi parcere ac de me cogitare desinite. Nam primum debeo sperare omnis deos qui huic urbi praesident pro eo mihi ac mereor relatueros esse gratiam; deinde, si quid obtigerit, aequo animo paratoque moriar. Nam neque turpis mors forti viro potest accidere neque immatura consulari nec misera sapienti.

M. Tulli Ciceronis, *In Catilinam*, IV, 3

Λεξιλόγιο

desino, -sivi ή -sii, -situm, -ere, 3	παύω, λήγω, σταματώ
parco, pepercī και parsi, parcitum και parsum, -ere, 3 (+ δοτική)	φείδομαι, λυπάμαι, νοιάζομαι για κάποιον, μεριμνώ για κάποιον, ενδιαφέρομαι
praesideo, -sedi, -sessum, -ere, 2	κάθομαι στην πρώτη θέση, προεδρεύω, προστατεύω, φρουρώ, φυλάττω, προϊσταμαι, επιστατώ
pro eo	γι' αυτό (εννοεί τις υπηρεσίες του για τη σωτηρία της πατρίδας)
mereo, -ui, -itum, -ere, 2 και mereor, -itus sum, -eri (+ αιτιατική)	αξιίζω, είμαι άξιος για κάτι
aequus, -a, -um	ίσος, δίκαιος, ήσυχος, ατάραχος, γαλήνιος
paratus, -a, -um (παθ. μτχ. του paro)	προετοιμασμένος, έτοιμος
consularis, -is, -e	υπατικός, αυτός που ανήλθε στο υπατικό αξίωμα

Σχόλια

omnis	αιτιατ. πληθ. αρσ. γένους αντί omnes
ac mereor	παραβολική πρόταση
relatueros esse	ειδικό απαρέμφατο εξαρτώμενο από το απαρέμφατο sperare
si quid obtigerit	υπόθεση
aequo animo paratoque moriar	απόδοση

	<i>υποθετικός λόγος ανοικτής υπόθεσης</i>
--	---

Μετάφραση

Πάψτε να νοιάζεστε για μένα και να με σκέφτεστε. Γιατί, κατά πρώτον, οφείλω να ελπίζω πως όλοι οι θεοί που προστατεύουν αυτή την πόλη, θα μου ανταποδώσουν χάρη γι' αυτό, όπως το αξίζω· έπειτα, αν συμβεί κάτι, θα πεθάνω με ήσυχη την ψυχή και έτοιμη. Διότι ούτε ατιμωτικός θάνατος μπορεί να συμβεί στον γενναίο άνδρα ούτε πρόωρος σ' αυτόν που ανήλθε στο ύπατικό αξίωμα ούτε αξιοθρήνητος στον σοφό.

ΘΕΜΑ 11

Quo quidem in bello semper de pace audiendum putavi semperque dolui non modo pacem sed etiam orationem civium pacem flagitantium repudiari. Neque enim ego illa nec ulla umquam secutus sum arma civilia semperque mea consilia pacis et togae socia, non belli atque armorum fuerunt.

M. Tulli Ciceronis, *Pro M. Marcello*, 14

Λεξιλόγιο

doleo, -ui, -itum, -ere, 2	πονώ, λυπούμαι, στενοχωριέμαι
modo (επίρρ.)	μόνο
flagito, 1	απαιτώ, ζητώ
repudio, 1	αποπέμπω, αποβάλλω, καταφρονώ, αποδοκιμάζω
arma civilia	εμφύλιοι πόλεμοι
sequor arma civilia	λαμβάνω μέρος σε εμφύλιους πολέμους
toga, -ae	τήβεννος, (μεταφορ.) ειρήνη (εδώ θα μπορούσαμε να μεταφράσουμε “πολιτική λύση”)

Σχόλια

audiendum (ενν. esse)	ειδικό απαρέμφατο εξαρτ. από το <i>putavi</i>
dolui, putavi	μεταφράσαμε τον παρακείμενο με παρατατικό λόγω του επιρρήματος <i>semper</i> , το οποίο εδώ δηλώνει χρονική διάρκεια στο παρελθόν
flagitantium	επιθετική μετοχή που αναφέρεται στο <i>civium</i>
repudiari	το απαρέμφατο εξαρτάται από το ψυχικού πάθους ρήμα <i>dolui</i>

Μετάφραση

Σ' αυτόν, βέβαια, τον πόλεμο πίστευα πάντα ότι πρέπει να εισακουσθεί η πρόταση για ειρήνη και πάντα στενοχωριόμουν να αποδοκιμάζεται όχι μόνο η ειρήνη, αλλά και ο λόγος των πολιτών που ζητούσαν ειρήνη. Γιατί εγώ ούτε σ' εκείνους ούτε σε άλλους εμφύλιους πολέμους έλαβα ποτέ μέρος και πάντοτε οι γνώμες μου υπήρξαν σύμμαχοι της ειρήνης και της πολιτικής λύσης, όχι του πολέμου και των όπλων.

ΘΕΜΑ 12

Ac primum agros quos bello Romulus ceperat divisit viritim civibus, docuitque sine depopulatione atque praeda posse eos collendis agris abundare commodis omnibus, amoremque eis otii et pacis iniecit, quibus facillime iustitia et fides convalescit, et quorum patrocínio maxime cultus agrorum perceptioque frugum defenditur.

M. Tulli Ciceronis, *De republica*, II, 26

Λεξιλόγιο

viritim (επίρρ.)	κατά άνδρα, σε καθένα χωριστά
depopulatio, -onis (θηλ.)	εκπόρθηση, ερήμωση, κατάκτηση
abundo, 1	ευπορώ, έχω περίσσεια
otium, -i	ησυχία
inicio, iniecti, iniectum, -ere, 3	εμβάλλω, εμφυσώ
commoda, -orum	αγαθά, ωφελήματα
convalesco, -lui, -ere, 3	ενδυναμώνομαι
patrocinium, -i	υπεράσπιση, προστασία
cultus, -us	καλλιέργεια
perceptio, -onis (θηλ.)	συλλογή, συγκομιδή
frux, -gis (θηλ.)	καρπός
defendo, -fendi, -fensum, -ere, 3	αποκρούω, αμύνομαι, προστατεύω

Σχόλια

collendis agris	γερονδιακή έλξη, που δεν είναι υποχρεωτική (<i>collendo agros</i> = με το να καλλιεργούν τους αγρούς). Το γερονδιακό βρίσκεται σε αφαιρετική που δηλώνει τρόπο
commodis omnibus	αφαιρετική εξαρτώμενη από το <i>abundare</i>

Μετάφραση

Κατά πρώτον τους αγρούς τους οποίους με πόλεμο ο Ρωμύλος κατέκτησε, διαμοίρασε στους πολίτες, στον καθένα χωριστά, και δίδαξε ότι, εάν καλλιεργούν τους αγρούς, είναι δυνατόν, χωρίς κατακτήσεις και αρπαγές, να έχουν περίσσεια όλων των αγαθών, και εμφύσησε σ' αυτούς την αγάπη για την ησυχία και την ειρήνη, χάρη στα οποία πάρα πολύ εύκολα ενισχύεται η δικαιοσύνη και η εμπιστοσύνη, και με την προστασία των οποίων προστατεύεται κατεξοχήν η καλλιέργεια των αγρών και η συγκομιδή των καρπών.

ΘΕΜΑ 13

Atqui, quem ad modum misericordia aegritudo est ex alterius rebus adversis, sic invidentia aegritudo est ex alterius rebus secundis. In quem igitur cadit misereri, in eundem etiam invidere; non cadit autem invidere in sapientem; ergo ne misereri quidem. Quodsi aegre ferre sapiens soleret, misereri etiam soleret. Abest ergo a sapiente aegritudo.

M. Tulli Ciceronis, *Tusculanae disputationes* III, 21

Λεξιλόγιο

atqui (σύνδ.)	καίτοι, και όμως, αλλ' όμως
quem ad modum	καθ' ον τρόπον, όπως
misericordia, -ae	συμπάθεια, οίκτος
aegritudo, -inis (θηλ.)	ασθένεια, νόσος, λύπη, νόσος της ψυχής
res adversae	οι συμφορές
invidentia, -ae	φθόνος, ζηλοτυπία
res secundae	ευτυχία, ευδαιμονία
misereror, miseritus sum, -eri, 2	οικτίζω, νιώθω οίκτο
igitur (επίρρ.)	λοιπόν
cado, cecidi, casum, -ere, 3	πέφτω, συμβαίνω, αποβαίνω
invideo, -vidi, -visum, -ere, 2	φθονώ, βασκαίνω
ne... quidem	ουδέ, μηδέ, ούτε και
aegre (επίρρ.)	με λύπη, με πικρία, βαρέως, χαλεπώς, πικρώς
aegre fero	βαρέως φέρω, λυπάμαι, υποφέρω

Σχόλια

quem ad modum... adversis	παραβολική πρόταση (<i>sic</i> στην κύρια πρόταση)
alterius	και στις δύο περιπτώσεις είναι γενική κτητική, εξαρτώμενη την πρώτη φορά από την έκφραση <i>rebus adversis</i> και τη δεύτερη από την έκφραση <i>rebus secundis</i>
misereri, invidere	απαρέμφατα τελικά, υποκείμενα του ρήματος <i>cadit</i>
quodsi... soleret misereri etiam soleret	υπόθεση απόδοση ο υποθετικός λόγος δηλώνει το μη πραγματικό

Μετάφραση

Αλλά όμως, όπως ο οίκτος είναι λύπη για τις συμφορές του άλλου, έτσι ο φθόνος είναι λύπη για την ευτυχία του άλλου. Σ' όποιον λοιπόν συμβαίνει να νιώθει οίκτο, στον ίδιο συμβαίνει επίσης να φθονεί· δεν συμβαίνει όμως στον σοφό να φθονεί· συνεπώς, ούτε και να νιώθει οίκτο. Αν όμως ο σοφός είχε τη συνήθεια να λυπάται, θα είχε επίσης τη συνήθεια να νιώθει οίκτο. Απουσιάζει επομένως από τον σοφό η λύπη.

ΘΕΜΑ 14

Summam eruditionem Graeci sitam censebant in nervorum vocumque cantibus; igitur et Epaminondas, princeps meo iudicio Graeciae, fidibus praeclare cecinisse dicitur, Themistoclesque aliquot ante annos cum in epulis recusaret lyram, est habitus indoctior. Ergo in Graecia musici floruerunt, discebantque id omnes, nec, qui nesciebat, satis excultus doctrina putabatur.

M. Tulli Ciceronis, *Tusculanae disputationes* I, 4

Λεξιλόγιο

eruditio, -onis (θηλ.)	παίδευση, παιδεία, πολυμάθεια
censeo, -sui, -sum, -ere, 2	υπολογίζω, προσδιορίζω, φρονώ, νομίζω
situs, -a, -um (παθ. μτχ. του sino)	κείμενος
nervus, -i	νεύρο, νευρά, χορδή οργάνου
cantus, -us	ωδή, μέλος, άσμα
igitur (επίρρ.)	λοιπόν
princeps, -ipis (μονοκ. επίθ.)	άρχοντας, ηγεμόνας, πρώτος
iudicium, -i	κρίση, γνώμη, άποψη, δίκη, δικαστήριο
fides ή fidis, -is (θηλ.) και συνήθως στον πληθ. fides, -ium	χορδή, έγχορδο όργανο (λύρα, κιθάρα)
fidibus cano	άδω, ψάλλω, τραγουδώ
praeclare (επίρρ.)	σαφώς, καταφανώς, κάλλιστα, υπέροχα, πολύ ωραία
cano, cecini, cantum, ere 3	άδω, ψάλλω, τραγουδώ
epulae, -arum (πληθ.)	εδέσματα, ευωχία, συμπόσιο
indoctus, -a, -um	απαίδευτος, αμαθής, ανεπιτήδειος, αδέξιος
ergo (σύνδ. συμπερ.)	επομένως, γι' αυτό
floreo, -ui, -ere, 2	ανθώ, ακμάζω, θάλλω
musicus, -i	μουσικός
excultus, -a, -um (παθ. μτχ. του excolo, -lui, -cultum, -ere, 3)	καλλιεργημένος
doctrina, -ae	εκπαίδευση, παιδεία, διδασκαλία, επιστήμη

Σχόλια

cum in epulis recusaret lyram	χρονική πρόταση εισαγόμενη με τον
--------------------------------------	-----------------------------------

	<i>ιστορικό - διηγηματικό cum. Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού διότι δηλώνεται πράξη σύγχρονη στο παρελθόν</i>
discebant id omnes	<i>εννοεί ότι όλοι μάθαιναν μουσική</i>
qui nesciebat	<i>αναφορική υποθετική πρόταση</i>
doctrina	<i>αφαιρετική της αναφοράς</i>

Μετάφραση

Οι Έλληνες φρονούσαν ότι η υπέρτατη παιδεία βρίσκεται στη μελωδία των χορδών και των φωνών· λοιπόν, και ο Επαμεινώνδας, ο πρώτος της Ελλάδας κατά τη γνώμη μου, λέγεται πώς τραγούδησε πολύ ωραία με κιθάρα, και ο Θεμιστοκλής μερικά χρόνια πιο πριν, όταν σε συμπόσιο δεν θέλησε τη λύρα, θεωρήθηκε κατώτερης παιδείας. Γι' αυτό στην Ελλάδα άκμασαν μουσικοί και όλοι μάθαιναν μουσική, ούτε θεωρούνταν, ως προς την παιδεία, αρκετά καλλιεργημένος όποιος την αγνοούσε.

ΘΕΜΑ 15

Ego vos hortari tantum possum, ut amicitiam omnibus rebus humanis anteponatis; nihil est enim tam naturae aptum, tam conveniens ad res vel secundas vel adversas. Sed hoc primum sentio, nisi in bonis amicitiam esse non posse; neque id ad vivum reseco, ut illi, qui haec subtilius disserunt, fortasse vere, sed ad communem utilitatem parum; negant enim quemquam esse virum bonum nisi sapientem.

M. Tulli Ciceronis, *De amicitia*, 17-18

Λεξιλόγιο

conveniens, -ntis (μτχ. του convenio)	ταιριαστός, σύμφωνος, πρέπων, αρμόδιος
res secundae	ευτυχία
res adversae	δυστυχία
nisi (συνδ.)	αν δεν, ειμή, παρά μόνο
reseco, -ui, ctum, -are, 1	τέμνω, ανατέμνω
aliquid ad vivum reseco	ακριβολογώ, κυριολεκτώ, μιλώ με σαφήνεια για κάτι, μιλώ με ακρίβεια για κάτι
dissero, -rui, -rtum, -ere 3	πραγματεύομαι, συζητώ, υποστηρίζω
subtilis, -is, -e	λεπτός, ισχνός, ακριβής, λεπτομερής
subtiliter (επίρρ.)	λεπτώς, ακριβώς, λεπτομερώς
fortasse (επίρρ.)	ίσως
vere (επίρρ.)	σωστά, ορθά, αληθώς
parum (επίρρ.)	λίγο, όχι επαρκώς

Σχόλια

ut amicitiam... anteponatis	βουλητική δευτερεύουσα πρόταση
parum	Εδώ μεταφράσαμε “λίγο χρήσιμα”, όπως απαιτείται από τα συμφραζόμενα.
negant... sapientem	εναλλακτική μετάφραση: “γιατί δεν δέχονται ότι κάποιος είναι άνδρας αγαθός αν δεν είναι σοφός”

Μετάφραση

Εγώ μπορώ μόνο να σας προτρέψω να βάζετε τη φιλία πάνω απ' όλα τα ανθρώπινα πράγματα: γιατί δεν υπάρχει τίποτε τόσο ταιριαστό στη φύση, τόσο κατάλληλο είτε στην ευτυχία είτε στη δυστυχία. Αλλά κατά πρώτον ετούτο πιστεύω, ότι δεν μπορεί να υπάρξει φιλία ειμή μόνο στους αγαθούς· ούτε επ' αυτού μιλώ με απόλυτη ακρίβεια, σαν εκείνους, που με περισσή λεπτομέρεια συζητούν αυτά, ίσως σωστά, αλλά λίγο χρήσιμα για την κοινή ωφέλεια: γιατί δέχονται ότι κανείς δεν είναι άνδρας αγαθός, αν δεν είναι σοφός.